

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ

ПРОМЕТЕЙ

Регіональний збірник
наукових праць з економіки

2006

Випуск 2(20)

Видається з квітня 1999 року
Періодичність випуску — 3 номери на рік

Збірник визначено як фахове видання з економічних наук
(перелік № 15, Бюлетень Вищої атестаційної комісії України, 2005, № 3)

Тематичні рубрики:

- Україна та її регіони в умовах світової глобалізованої системи
- Трансформація та перспективи розвитку територіальних систем
- Макро- та мікроекономічні аспекти інноваційної діяльності
- Гуманітарно-правові аспекти соціально-економічного розвитку регіонів
- Стратегії розвитку підприємства в умовах ринкової економіки
- Корпоративне і антикризове управління, менеджмент, управління людськими ресурсами
- Розвиток сучасних інформаційних технологій
- Нові економічні системи в сучасних умовах
- Регіональний аспект розвитку зовнішньоекономічних зв'язків
- Становлення та розвиток на регіональному рівні індустрії послуг
- Фінанси, грошовий обіг і кредит

МАКРО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ*Кузнецова І.С.*МІСЦЕ І ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ
В НАЦІОНАЛЬНІЙ ІННОВАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ 64*Бугай В.З., Лакомкіна К.В.*ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 67*Зосько С.В.*ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ 70*Могилів Ю.М.*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФЕНОМЕНУ ІННОВАЦІЙ 73

*Склярєва Г.О.*ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
В ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ 76*Липчанська О.В.*ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МЕТОДИКИ РОЗРАХУНКУ
ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ
ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ 79*Тасімова О.Ю.*РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ
ЕНЕРГОПОСТАЧАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ 84*Онуфрієнко Н.Л.*СТАН РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ 88*Зенченко Н.С.*ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СИСТЕМІ
МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ 91*Гоменюк М.О.*ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ — ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК
АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В АПК УКРАЇНИ 94*Гречановська І.Г., Петрищенко Н.А.*

МОТИВАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК БУДІВНИЦТВА 97

*Венгер Л.А.*ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ВЕНЧУРНОГО ФІНАНСУВАННЯ
В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ 100**ГУМАНІТАРНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ****СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ***Петрушевська В.В.*ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 105

результати наукових досліджень і аналізу передового досвіду, конструкторські рішення і (чи) технологічні обґрунтування, викладення особливостей технологічних процесів і способів виконання окремих операцій, а також іншу інформацію, що складає комерційну таємницю ліцензіара. Без передачі «ноу-хау» в багатьох випадках втрачається доцільність купівлі прав на використання винаходу. Отже, з метою комерціалізації науково-технічної діяльності дані про прогресивну технологію вирощування сільськогосподарської культури і збирання урожаю повинні включати результати інтелектуальної діяльності, виробничі і професійні секрети власника і патенти на способи застосування і технічні рішення, що стосуються об'єкта.

Необхідно також здійснити у кожній науковій установі організаційний і структурний поштовх, який би ґрунтувався на принципі національних стратегій і технологічних проривів конкурентоспроможності інновацій та наукоємного виробництва. Адже, щоб самодостатньо розвиватися тій чи іншій науковій установі, необхідно

Поступила до редакції 17.10.06

УДК 330.332

МОТИВАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК БУДІВНИЦТВА

В статті показано, що система мотивацій, що заснована на інноваційному розвитку, дозволяє досягти взаємної результативності відносин між державою, підприємцями і закладами науки. Активізація інвестування на концесійних умовах сприяє задоволенню інтересів вказаних суб'єктів.

В статті вказано, что система мотиваций, основанная на инновационном развитии, позволяет достичь взаимной результативности отношений между государством, предпринимателями и научными учреждениями. Активизация инвестирования на концессионных условиях способствует удовлетворению интересов указанных субъектов.

Постановка проблеми. Економічні і соціальні перетворення, що відбуваються в країні, суттєвими ознаками яких є перехід на шлях інноваційного розвитку та зміцнення багатуокладної економіки, висувають більш високі вимоги до активізації діяльності базових галузей національного господарства, зокрема будівництва. Проблеми функціонування будівельного комплексу в нових умовах значною мірою виявлені при формуванні політики соціально-економічного розвитку дер-

забезпечити головний принцип ринку — відповідність попиту і пропозиції.

Література

1. Закон України «Про власність».
2. Економіка і організація інноваційної діяльності: Підручник / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.; Під ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. — К.: ВД «Професіонал», 2004. — 960 с.
3. О. В. Кристальний Організаційно-економічні особливості інноваційної діяльності // Економіка АПК. — 2005. — № 8. — С. 10–12.
4. П. М. Музика Активізація інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки в Україні // Економіка АПК. — 2005. — № 8. — С. 42–45.
5. Г. Прокопьев Формирование институтов интеллектуальной собственности в АПК // АПК: экономика, управление. — 2005. — № 11. — С. 80–86.
6. Ситник В. П. Завдання наукових установ УААН щодо організації наукового менеджменту у сфері інтелектуальної власності та маркетингу інновацій // Економіка АПК. — 2005. — № 8. — С. 3–9.

© М.О. Гоменюк, 2006

*І.Г. Гречановська**
*Н.А. Петрищенко***

жави і є одним з важливіших об'єктів досліджень у галузі економіки. При цьому особливого значення набуває визначення особливостей механізму регулювання будівельного виробництва з урахуванням вимог щодо впровадження досягнень науково-технічного прогресу відповідно до умов функціонування національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методологічні проблеми, пов'язані з розкриттям джерел фінансування і стимулюван-

* Гречановська І.Г. — зав. кафедри економіки підприємства, д-р екон. наук, професор.

** Петрищенко Н.А. — асистент кафедри економіки підприємства.
Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса.

ням розвитку виробництва в різних галузях економіки, в тому числі, у будівництві, знайшли відображення у наукових працях закордонних і вітчизняних економістів, зокрема: Сороки Л. Г., Драгана І. В., Гамидової Г. С., Варнавського В. Г., Колосової В. П., Коливанова В. Ю., Гасанова М. К., Гранберга А. Г. та інших.

Незважаючи на наявність робіт, присвячених проблемам розвитку будівельного виробництва, у представлених дослідженнях не враховувалася мотивація взаємодії держави, підприємств будівельної галузі та наукових установ. В той же час слід звернути увагу на наявність багатьох невирішених завдань, обумовлених невизначеністю виникаючих змін зовнішнього і внутрішнього середовища відносно подальшого функціонування будівельного комплексу, недостатнім ступенем розробки теоретичних і методичних основ оцінки рівня розвитку та формування ефективної науково-технічної політики підприємств як будівельної галузі, так і у регіонах їх розташування, недостатнім рівнем дієвості механізмів, що забезпечують сприяння розробці і впровадженню новачій у виробництво.

Метою статті є визначення поняття мотиваційних заходів та обґрунтування переваг концесійних відносин між державою, підприємцями і науковими закладами щодо стимулювання розвитку будівельного комплексу в умовах інноваційних перетворень.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан економічного розвитку країни характеризується низькою активністю інноваційного супроводження виробничих та управлінських процесів. За офіційними даними частка промислових підприємств України, які займалися інноваційною діяльністю, зменшилася з 18,7 % в 1998 до 11,0 % у 2005 році; частка інноваційної продукції в обсягу реалізованої промислової продукції у 2005 році становила лише 6,4 % [1, с. 92].

Означене властиве і будівельному комплексу. У сучасних умовах підвищення ефективності розвитку будівельного виробництва може здійснюватися інтенсивним, екстенсивним шляхом та за умови інтеграції вказаних підходів. При цьому слід зазначити, що основним питанням є підвищення інтенсифікації виробничих процесів в сполученні із забезпеченням сприйнятливості будівельних підприємств до впровадження новітніх результатів НТП. Створення на цій основі діючого механізму стимулювання суб'єктів комплексу повинно бути орієнтовано на досягнення мети інноваційного розвитку, що визначається як відносно окремих підприємств, так і для регіональної економіки в цілому.

Виявлено, що впровадження інновацій тільки тоді має успіх, коли ефект, який формується на

окремому підприємстві та у суспільній економіці перевищує витрати, що його супроводжують. Звідси інновація повинна використовуватися протягом значного періоду часу [2]. В той же час розвиток будівельного виробництва в ринкових умовах потребує наявності системи мотивацій, що дозволяє адекватно реагувати на зміни факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, погоджувати кінцеві цілі економічної діяльності з конкретними інноваційними проектами.

Слід зазначити, що у дійсний час не збудовано кінцевого визначення поняття мотивації, яка сформульовано відносно суб'єктів економічної діяльності усіх рівнів. На наш погляд, під поняттям мотивації слід розуміти спонукання до динамічний процес управління поведінкою суб'єкта, що визначає його спрямованість, організованість, активність та стійкість у конкретних умовах діяльності.

Отже зазначена система мотивацій — це застосування взаємопов'язаних та взаємообумовлених важелів, що враховують особливості проявів соціально-економічних факторів та здійснюють вплив на формування виробничих відносин між суб'єктами господарювання на різних рівнях, які прагнуть реалізувати поставлені цілі в процесах різних форм діяльності.

Разом з тим необхідно більш ефективно використовувати існуючий виробничий і інноваційний потенціали підприємств, регіонів, країни. При цьому інноваційний потенціал на думку Гасанова М. К. [3] можна розглядати як підсистему соціально-економічного потенціалу, в структурі якої є взаємозалежні та збалансовані складові, що дозволяють в сукупності забезпечити сприйняття реалізацію нововведень. Серед важливіших структурних елементів інноваційного потенціалу соціально-економічної системи (підприємства, галузі, регіону) необхідно відзначити:

— досягнутий рівень розвитку бази науково-технічної діяльності та ефективність інвестицій в інноваційні проекти;

— наявність та впливовість ринкових інституціональних складових та забезпеченість інноваційною інфраструктурою, необхідною для реалізації новачій;

— освітньо-кваліфікаційний рівень трудового потенціалу, включаючи ступень сприйнятливості нововведень працівниками підприємств;

— обмеження та тенденції внутрішнього зовнішнього середовища, що відображають взаємодію інноваційного потенціалу з іншими підсистемами підприємств галузі та регіонів.

Інноваційний потенціал характеризується рівнем впровадження досягнень НТП, а також наявністю і станом потенційних ресурсів

можливостей з підвищення ефективності інноваційної діяльності, що в цілому сприяє розвитку підприємств.

Слід зазначити, що існуючий виробничий потенціал будівельного комплексу потребує поширення використання відповідних економічних ресурсів та обсягів інвестицій, яких сьогодні бракує. Звідси залишається незадовільним стан інноваційного потенціалу.

Світовий досвід свідчить про можливість участі приватного капіталу у фінансуванні та управлінні об'єктами інноваційної діяльності, але не шляхом приватизації, а на концесійній основі [4, 5]. Відносини, які формуються на засадах концесії, обумовлюють взаємну мотивацію інтересів суспільства, суб'єктів виробництва, розробників і виробників інновацій, створює стимули для розширення кола потенційних інвесторів. Даний підхід є одним з перспективних напрямків економічної політики в області управління об'єктами, які перебувають у державній власності та у сферах, де переважають державні інтереси. Значною мірою реалізація зазначених положень забезпечується діяльністю будівельного комплексу.

У сучасному розумінні господарське партнерство держави і приватного сектора являє собою інституціональний і організаційний альянс між суспільною владою і приватним бізнесом з метою реалізації національних і міжнародних, масштабних, суспільно-значимих проектів у широкому спектрі напрямків діяльності, до яких належить науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, а також забезпечення соціальних послуг [4].

Таким чином, при інноваційних перетвореннях економіки найбільш доцільною є підприємницька модель організації, яка заснована на здатності підприємств створювати, закріплювати і розвивати технічні новації. В свою чергу, здатність до інновацій сприяє підсилению сумісної мотивації при виконанні державою відповідних функцій, забезпеченні діяльності академічної і прикладної науки та інтересів приватного капіталу. За такими умовами спостерігається відмова держави від неефективних форм ведення господарства та делегування функцій управління державною власністю до приватного сектора. З іншого боку, у підприємців з'являється можливість, користуючись державними гарантіями, привносити у виробництво організаційний досвід, здійснювати інвестиції, мінімізувати ризики підприємницької діяльності.

Для науки це можливість реалізовувати на практиці інноваційні проекти та розробки, які не були випробувані раніше. В свою чергу, для приватного капіталу використання новітніх

технологій та новацій обумовлює зростання конкурентноздатності та фінансової стійкості в умовах стратегії інноваційного розвитку і сприяє залученню інвестиційних ресурсів до фінансування будівництва, реконструкції та технічного переозброєння, що проводиться на інноваційній основі.

Крім того, механізм концесій також широко використовується як інструмент регулювання міського і регіонального економічного та соціального розвитку, а також при плануванні залучення в виробничі процеси територіальних економічних ресурсів на рівні місцевих органів самоврядування. При цьому спостерігається підвищення рівня результативності використання регіонального трудового, природного та фінансового потенціалу. Додатково створюються передумови для здобуття суспільством економічного ефекту, який полягає в одержанні більш якісних товарів та підвищенні рівня обслуговування при забезпеченні соціально оптимальних витрат.

У той же час без досягнення певного рівня стабільності середовища економічної діяльності неможливо здійснити впровадження необхідних змін, у тому числі при реалізації стратегії інноваційного розвитку у будівництві. Такі протиріччя звичайно вирішуються через досягнення компромісу або реформування управлінських та економічних систем з урахуванням пріоритетів розвитку, причому структура, що досліджується, стає динамічною у просторі і часі.

Практичні аспекти запропонованих відносин свідчать про наявність передумов для підвищення ефективності розвитку будівельного виробництва. Але головною вимогою є більш активне впровадження на підприємствах комплексу новітніх ідей в галузі технологій виробництва та використання наукових підходів до управління.

Необхідною умовою ефективної співпраці державних, наукових та виробничих структур є розробка та функціонування системи інформаційного забезпечення, яка поєднує відомості про регіональні можливості суспільного розвитку та базу даних інноваційного характеру. Впровадження представленої інформаційної системи за наведеними ознаками надає можливість розвитку регіональних партнерських відносин на засадах концепції соціального та економічного розвитку в регіоні та стають основними елементами формування структур, спрямованих на підтримку діяльності інноваційного спрямування.

Висновки. Перехід країни на інноваційний тип розвитку потребує активізації науково-технічного супроводження виробничих та управлінських процесів. Сполучення наукового підходу та ефективності підготовки і реалізації уп-

равлінських і виробничих рішень вимагає поширення залучення інвестицій, у тому числі в будівельну галузь. Розвиток будівництва в ринкових умовах підтримується наявністю системи мотивацій, що дозволяє визначити результативність партнерських відносин між державою, підприємцями і закладами науки на умовах впровадження інноваційних заходів.

Для стимулювання процесів розвитку економічних структур, у тому числі будівельного виробництва, ефективним є механізм концесій, який дозволяє поєднати науковий підхід на базі сучасного аналізу інформації, соціальні інтереси суспільства та інтереси приватного бізнесу. Реалізація вказаного механізму сприяє запобіганню виникнення протиріч між потребами щодо активізації інноваційної діяльності та фінансовими цілями інвесторів.

Поступила до редакції 19.10.06

УДК 338.32.001.76:336.1

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ВЕНЧУРНОГО ФІНАНСУВАННЯ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ

Розглянуто сутність венчурного фінансування та механізм функціонування венчурних фондів. Проаналізовано стан та правове забезпечення венчурного фінансування в Україні.

Рассмотрена сущность венчурного финансирования и механизм функционирования венчурных фондов. Проанализировано состояние и правовое обеспечение венчурного финансирования в Украине.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації для забезпечення динамічного розвитку і підвищення конкурентоспроможності вітчизняної промисловості вирішального значення набувають інновації. Носіями стратегії інноваційного розвитку є корпорації, що являють собою організації, створені на основі добровільного погодження юридичних та фізичних осіб, що об'єднали свої кошти шляхом випуску акцій, з метою здійснення господарської діяльності й отримання прибутку.

Однією із головних перешкод на шляху інноваційного розвитку корпорацій є хронічна нестача власних фінансових ресурсів, особливо для здійснення інновацій. Поки що у більшості корпорацій не задіяний такий інструмент поповнення фінансових ресурсів як венчурний капітал, який, як свідчить світовий досвід, сприяє підви-

щенню інвестиційної та інноваційної привабливості підприємств.

Венчурний капітал протягом останніх 25 років вважається феноменом розвитку американської промисловості. Завдяки саме цьому бізнес-інструменту було впроваджено переважно більшість розробок у новітніх галузях промисловості.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання венчурного фінансування та перспектив його розвитку в світі та Україні розглядалось в ряді публікацій [1; 2; 3]. Проте залишається ще багато невирішених та нерегульованих питань щодо ролі держави в розвитку венчурного фінансування в Україні.

Таким чином *мета статті* полягає в розкритті сутності, механізмів та правового забезпечення венчурного фінансування.

Виклад основного матеріалу. Венчурне інвестування — це один з найбільш ефективних ін-

Література

1. Сухоруков А. Інноваційна парадигма економічного розвитку України // Економіка України. — 2006. — № 7. — С. 92–95.
2. Драган І. В. Інноваційна діяльність як фактор прискореного розвитку промисловості // Економіка та держава. — 2006. — № 6. — С. 34–36.
3. Гасанов М. К. Совершенствование стимулирования развития строительного производства в условиях инновационных преобразований. Автореф. дис. канд. экон. наук: Махачкала. — 2006.
4. Варнавский В. Г. Концептуальные экономические и правовые основы концессионной деятельности // <http://www.irex.ru/press/pub/polemika/13/var/>
5. Серьогіна Н. В., Петриненко Н. А. Концесійна діяльність у стратегіях розвитку будівництва. Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 21. — О.: ОДЕУ, 2005. — С. 241–245.

© І.Г. Гречановська, Н.А. Петрищенко, 2006

Л.А. Венгер

* Венгер Л.А. — молодший науковий співробітник Інституту економіки та прогнозування НАН України, асистент, м. Київ.